

UNIT 3

3.1. DIALOGUE

Bíntu:

Laléwo!

Ndâ waté?

Ndâ kákku?

Ndâ ngónéwu?

Ndâ dúlíném?

Sabí [sawí] kádím?

Ndâ lenémin?

Sái ísémíya!

Falmáta:

Yâuwa, lalê!

Keléwa!

kákku sânzá.

Ngónéwu mbéjì.

Dúli keléwa.

Kû kádiko.

Maiduguríro [maiduwuríro] lengîn

[lengîn].

Sái ískíya

3.2. TRANSLATION

1. Tadawá ísain. 2. Fewá mbéjì, amhá færwá bâ. 3. Áli fátoro lejîn. 4. Ferowá béri záwin. 5. Kasúwulan ferowá bâ, amhá tadawá mbézái. 6. Shí kúlwú bûl seladîn. 7. Áde béji kúra. 8. Béji áde kúra. 9. Béji kúra áde zâu. 10. Kantílan kakkadéwá ngéwu bâ. 11. Músa nji ngéwu sâi. 12. Kuwî áde kúra, amhá túdu ganá. 13. Sabí íshin? Kû íshin. 14. Fátolan ngâm sólém mbéjì. 15. Kamuwá kû Kánolan ísain. 16. Tadawá báli Kánoro lezâin. 17. Díwallan kámówun mbéjì. 18. Áde yákin. 19. Béri búkin.

3.3. SOUNDS AND GRAMMAR

3.3.1. Spelling and Articulation (ŋ)

In this book Kanuri examples are consistently written in the *Standard Kanuri Orthography (SKO)*. Tones are marked additionally (see 1.3.2). In some few cases it is necessary to use phonetic writing symbols for the better learning of the correct pronunciation. Phonetic articulation will appear in square brackets [].

The nasal consonant will be velarized before *g* and *k* to [ŋ], like the English 'n' in 'sink' or 'bank', e.g.

UNIT 8

8.1. DIALOGUE

Áudu:

Ndú sù wo?
Ndân kádím?
Ndâ hawâr?
Fájerra!

Módu:

Módu sù wo.
Bámân kádiko.
Hawâr bâ.
Fájer kəjì!

8.2. TRANSLATION

1. Ádémá shí wo. 2. Báli ndú íshin? Músamá íshin. 3. Áli kasúwun lemûn kanurí mewú derí cíwin. 4. Súró mówóntíben fuwurawá fiyakkən wuskûn mbéjì. 5. Ndú íso? Álimá íso. 6. Táda ádè gənyí, túdu Músa wo. 7. Ndú májin? Wúmá mángin. 8. Ndú sūnzé wo? Sūnzé Músa. 9. Sabí kádío? Bíska kádío. 10. Abí zéwo? Kanyí zéwo. 11. Sandí ányi ngamwá gənyí, kəriwá. 12. Yakké-a wuskú-a júmlanzé mewûn tilôn. 13. Yádi mewûn indîn ádè yányíro yádəkin. 14. Njì guworam yakké sâ. 15. Fərwányí dégédé njì sásána. 16. Báli nyíro Náira fídegən lúkkə ləgárrin yíyen. 17. Âm túnyi wúro ngérgə yakké ányi sádo. 18. Tádádé kádí séləm súró gádənbən cezô. 19. Kâm íshin lááro bəri cîn. 20. Shímá máləmnđé wo. 21. Mewûn tilôn-a ləgár-a júmlanzé ndawú? Fíndi. 22. Awá Músabe tafâ sâi. 23. Ferowá ányi lemûn nasará sásain. 24. Kəmúrso túdu kasâm sána.

8.3. GRAMMAR

8.3.1. The Emphatic Particle -má

The morpheme *-má* is suffixed to a noun phrase in order to focus the respective noun phrase.

Músamá Kánoro lejìn
kərmámá kádío

Bíntu kasúwudémálan góro səladín
yádi ádémá kantílan yíwuiyen
béla ádémân shíga rúkəna

Musa will go to Kano

just now he came

Bíntu will sell kola nuts *in the market*

we will buy *this cloth* in the shop

I saw him *right in this town*

bárga	blessing, congratulations
bárganémin	your highness
bárwu	thief
bás	only
bâs	bus
báskur	bicycle
batálla	holidays
bawá	= awá
báwa	father's sister (see 29.3.2)
bayengîn , bayenjîn	explain, describe
bê	hot season
bejîn	it becomes the hot season (bê)
béndo	newspaper seller
bétto	fruit of desert date
béji	mat
béla	town, village
béla ngáwobe	eastern neighbourhood
béláa	hole
béladéya	small village
bélafuté	western neighbourhood
Bélaakaríma	inhabitant of Bélaakarí
bélama	ward head
bélamarí	ward head's residence
bélamáskí	places in the neighbourhood
bélawúró	journey
bélawurongîn , béla- wurojîn	travel
bélin	new
bélinngîn , bélinjîn	become new
béljém	id. describing sth. dropping in water
béndi	wild animal, lion
bényi	fish
bérbær	dust
béri	meal, food
bérí	cattle yard
bérmá	yam (variety)
bærngîn , bærjîn	scare away, frighten away
bærngin, bærjin	be desolate, be without relatives and friends
Bærnyiwú	descendant or inhabitant of the former capital Birni Gazargumo